

Využívání jednotek výsledků učení ECVET v odborném vzdělávání v oborech kategorie E

Střední vzdělání s výučním listem získá žák úspěšným ukončením vzdělávacího programu v délce dvou nebo tří let denní formy vzdělávání nebo vzdělávacího programu zkráceného studia pro získání středního vzdělání s výučním listem.

V oborech vzdělání kategorie E je studium tříleté nebo dvouleté a výstupem je výuční list.

Obory vzdělání této kategorie mají v porovnání s obory kategorie H nižší nároky v oblasti všeobecného i obecně odborného vzdělávání a jsou určeny především pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, např. pro absolventy dřívějších speciálních základních škol a žáky, kteří ukončili povinnou školní docházku v nižším než devátém ročníku základní školy.

Vzdělávací programy v oborech připravují pro výkon jednoduchých prací v rámci dělnických povolání a ve službách.

Obory vzdělání kategorie E jsou významnou složkou vzdělávací soustavy. Dokládají to i počty absolventů těchto oborů v několika posledních letech.

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Denní studium celkem	3095	3340	3227	3018	2668	2559

Podle počtu absolventů byly ve školním roce 2016/17 nejdůležitějšími obory následující:

Kód oboru	Název oboru	1.r.	2.r.	3.r.	Absolventi
6551E01	Stravovací a ubytovací služby	907	715	736	525
2351E01	Strojírenské práce	344	307	292	245
7541E01	Pečovatelské služby	319	249	324	239
4152E01	Zahradnické práce	350	297	279	223
2951E01	Potravinářská výroba	370	292	232	185
3667E01	Zednické práce	300	234	204	178
6551E02	Práce ve stravování	332	308	0	169
6954E01	Provozní služby	354	291	0	118
6651E01	Prodavačské práce	304	192	186	111
4155E01	Opravařské práce	187	156	128	110

Zkušenosti z realizovaných projektů i výpovědi pracovníků škol potvrzují, že s ohledem na charakter odborného vzdělávání je v oborech kategorie E řada dobrých příležitostí pro uplatnění jednotek výsledků učení.

Jednotka výsledků učení může být vytvořena tak, že projektuje rozvoj zvolené kompetence v průběhu celého studia a zaměří se na stupně rozvoje dané kompetence, tedy od práce pod dohledem až po samostatnou práci.

Tento způsob využití ECVET se může uplatnit zejména v úzce zaměřených oborech. Je dobře využitelný vždy, když je praktické vyučování realizováno převážně ve školních dílnách. Jedna dobře zvládnutá jednotka výsledků učení, která zajistí osvojení kompetencí v reálném pracovním prostředí a za kterou firma vystaví osobní záznam, může dotčenému žákovi **usnadnit cestu na trh práce, posílit sebevědomí, zvýšit motivaci k setrvání v oboru a podpořit jeho zaměstnatelnost.**

Vstup ECVET není zaměřen na to, aby vzdělávání projektované či objednané zmíněnou jednotkou rozvíjející zvolenou kompetenci absolvovali všichni žáci ve třídě jako určitou specializaci konkrétního vzdělávacího programu. Cílem je podpořit především individuální přístup a flexibilitu vzdělávacích cest. Díky tomu získá konkrétní znalosti, dovednosti a kompetence „objednané“ jednotkou jen jediný žák nebo jen několik málo žáků.

Dobry potenciál pro využití ECVET v oborech kategorie E je podmíněn tím, že jednotliví žáci si mohou osvojit nad rámec určité povinné úrovně některé vybrané kompetence. Ty však mohou rozvinout do poměrně nadstandardní podoby.

Zároveň tento přístup může přispět k lepší identifikaci s oborem vzdělání, podpořit motivaci setrvat v oboru a také podnitit jedince k dalšímu vzdělávání či celoživotnímu učení.

Řada žáků, kteří mají specifické vzdělávací potřeby, se často pro obor nadchne díky dobré praktické přípravě. Existují i profesní kvalifikace v Národní soustavě kvalifikací, jimž je přiřazena kvalifikační úroveň 2. I NSK tak může být zdrojem inspirace při vymezování jednotek.

Výběr souvisejících problémů, které může pomoci řešit vstup ECVET:

- Někteří zaměstnavatelé si nevědí rady s obsahem praktického vyučování, který je realizován na jejich pracovišti. To může být i v důsledku horší komunikace se školou nebo méně zodpovědným přístupem obou stran. V důsledku to však může vést k tomu, že žáci vykonávají podřadné práce, které nesouvisí plně s daným oborem vzdělání nebo se věnují jen jednostranně zaměřeným činnostem. Jsou však školy, kde tento problém nenastává nebo se s ním potýkají právě jen u žáků oborů E, pokud je vysílají na pracoviště zaměstnavatelů. Přesný popis toho, co se má žák na pracovišti naučit, může situaci pomoci vyřešit.
- Dílčí část odborného výcviku u zaměstnavatele by bylo možné zpracovat do podoby jednotky výsledků učení i s obvyklými náležitostmi, jakými jsou nejen očekávané výsledky učení, ale i hodnotící praktické úkoly. Případně by tento princip byl využitelný tak, že by se určitá vybraná dovednost rozvíjela na pracovišti zaměstnavatele – tedy v tom smyslu, že v dané dovednosti by se žák postupně zdokonaloval od práce pod dohledem k samostatné práci a zvládnutí konkrétní činnosti na výborné úrovni.
- Je opravdu zapotřebí individuální přístup a ne vždy lze naplnit očekávané výstupy ŠVP tak, jak jsou popsány. Je možné, že by se jednotky mohly zpracovat v domácím prostředí dílny s pomocí mistra, který žáky důvěrně zná, případně vstupem odborníka z firmy do školních dílech. Tím lze dát i podnět na změnu ŠVP. Firma může také využít daňové úlevy na pořízení stroje a umožnit praktické vyučování žákům např. mimo rychlý výrobní proces.
- Zájem zaměstnavatelů o realizaci odborného výcviku byl a je jak u oborů „E“, tak oborů „H“. Je to dáno současnou situací na trhu práce, kdy je v řadě sektorů opravdu hlad po pracovnících a takto si zaměstnavatelé mají možnost budoucí zaměstnance podchytit. Je třeba žáka na vlastní praxi připravit i ve škole tak, že jeho odborný výcvik má být kombinací výuky ve škole a v praxi.